

ταύτην ἀσπάζεται και ὁ Π. Ρομπότης, γράφων εἰς τὴν Λειτουργικὴν του (σ. 296): «Ἄλλα τροπάρια ἀνομάσθησαν οἴκοι, ἴσως διότι εἶναι οικοδόμημα θινῶν, περιέχον ἐν συνόψει τὴν ὑπόθεσιν τῆς εορτῆς· διὰ τοῦτο και μετὰ τοῦ κοντακίου, πρὸ τοῦ συναξαρίου, μετὰ τὴν βὴν ᾠδὴν ἀναγιγνωσκόμενου, προτάσσονται».

Οἱ οἴκοι καταλήγουν εἰς τὸ αὐτὸ ἐφύμνιον, εἰς δ καταλήγει και τὸ προτασσόμενον αὐτῶν τροπάριον, τὸ κοντάκιον, οὗτινος ὁ τελευταῖος στίχος καλεῖται ἐφύμνιον και εἶναι κανονικῶς μονόκλιον ἢ δικάλιον. Οὕτω τὸ περίφημον κοντάκιον τοῦ Ρωμανοῦ, ὅστις θεωρεῖται, ὡς ὁ εἰσηγητὴς τῶν κοντακίων, «Ἡ Παρθένος σήμερον...» καταλήγει εἰς τὸ ἐφύμνιον «παίδιον νέον, ὁ πρὸ αἰῶνων Θεός», εἰς δ καταλήγουν και οἱ επακολουθοῦντες τοῦ κοντακίου 24 οἴκοι. Ἐξαιρέσιν ἀποτελεῖ ὁ Ἀκάθιστος Ὑμνος, ὅστις ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ προοιμίου: «Τῆ Ὑπερμάχῳ στρατηγῷ...» και ἐξ 24 οἴκων μὲ ἀλφαριθμητικὴν ἀκροστιχίδα, ἐξ ὧν οἱ μὲν 12 περιττοὶ (Α,Γ,Ε κ.λπ.) καταλήγουν εἰς τὸ ἐφύμνιον τοῦ προοιμίου «Χαῖρε νύμφη ἀνύμφευτε» και ἔχουν τὸ ἴδιον ρυθμικὸν σχῆμα, οἱ δὲ 12 ἄρτιοι (Β, Δ,Ζ κ.λπ.) ἔχουν ἐφύμνιον «Ἀλληλοῦῖα» και ἕτερον ρυθμικὸν σχῆμα, διάφορον τοῦ τῶν περιττῶν.

Ἐκτὸς τῆς ἀλφαριθμητικῆς ἀκροστιχίδος, ἦν ἔχει ὁ Ἀκάθιστος, ὑπάρχουν και ἄλλοι εἰδους ἀκροστιχίδες, ὡς εἶναι ἡ τοῦ κοντακίου τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως, οὗτινος οἱ 24 οἴκοι σχηματίζουν τὴν φράσιν «Τοῦ ταπεινοῦ Ρωμανοῦ ὁ ὕμνος», ἣτις ἀκροστιχὶς παράγεται ἐκ τῶν ἀρχικῶν γραμμάτων ἐκάστου οἴκου.

Τὸ περιεχόμενον τῶν οἴκων ἀφορμάται ἐκ τοῦ περιεχομένου τοῦ προτασσόμενου αὐτῶν προοιμίου, ἐξυμνεῖται δὲ εἰς αὐτοῦς, μὲ γλώσσαν ἀπλήν, ἀφηγηματικῶς μετὰ πολλῶν λεπτομερειῶν, τὸ ἐρὸν πρόσωπον ἢ τὸ γεγονός, εἰς δ ἁπλοῦς οἱ δὲ παρεμβαλλόμενοι διάλογοι μεταξὺ τῶν προσώπων εἰς τοὺς οἴκους προσδίδουν ζωντανὴν δραματικότητα, ἣτις συγκρατεῖ ἀδιάπτωτον τὸ ἐνδιαφέρον και τὴν προσοχὴν τῶν ἀκροατῶν.

Οἱ οἴκοι μετὰ τοῦ προοιμίου τῶν δὲν ἀνεγινώσκοντο, ἀλλ' ἐψάλλοντο εἰς ὀρισμένον πάντοτε ἦχον, ὡς και οἱ λοιποὶ ὕμνοι, ἀπὸ τοῦ ὕμνου, ὑπὸ τῶν ἱερῶν δέ, ὡς ψάλλεται μέχρι σήμερον ὁ Ἀκάθιστος Ὑμνος, ὁ δὲ λαὸς ὑπέψαλλε τὸ ἐφύμνιον αὐτῶν. Φαίνεται, ὅτι τὰ κοντάκια και οἱ οἴκοι ἐψάλλοντο κατὰ τὸν δρθρον, μετὰ ἀνάγνωσιν περικοπῆς ἐκ τοῦ Ἐθαγγελίου. Τὸ εἶδος τῆς μελωδίας τῶν οἴκων δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστόν.

Πιθανὸν νὰ διειρηθῆ ἡ μορφή τῆς παλαιᾶς μελωδικῆς ψαλμοδίας, δηλ. ἐμμελοῦς ἀπαγγελίας, διότι κυρίαν σημασίαν εἶχε τὸ περιεχόμενον τοῦ κειμένου και οὐχ ἡ μελωδία αὐτοῦ. Σήμερον ὅμως ψάλλεται μόνον τὸ προοίμιον, ὅπερ και κοντάκιον καλοῦμεν, οἱ δὲ οἴκοι ἀπαγγέλλονται ἐμμελῶς.

Τὰ κοντάκια μετὰ τῶν οἴκων τῶν ἀντικατεστάθησαν βραδύτερον ὑπὸ τοῦ νέου εἰδους ὕμνων, τῶν κανόνων, παρέμεινε δὲ μόνον τὸ προοίμιον μεθ' ἐνὸς οἴκου, ὅτινα ἀναγιγνωσκονται μετὰ τοῦ συναξαρίου τῆς ἡμέρας, μετὰ τὴν βὴν ᾠδὴν τοῦ κανόνος εἰς ἐκάστην ἀκολουθίαν τοῦ δρθρου. Μόνον δὲ τὸ κοντάκιον μὲ τοὺς οἴκους τοῦ Ἀκαθίστου ψάλλονται ὀλοκληροὶ κατὰ τὴν ἐσπέραν τῆς Παρασκευῆς τῆς Ε' ἐβδομάδος τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς.

Εἰς τὰ σημερινὰ βιβλία τῆς Ὑμνολογίας, μετὰ τὸ κοντάκιον και τὸν οἶκον, τὰ ἀναγιγνωσκόμενα μετὰ τὴν βὴν ᾠδὴν τοῦ Κανόνος, ἀκολουθοῦν διστιχὰ τινὰ δωδεκασύλλαβα, ἀναγιγνωσκόμενα ὑπὸ τοῦ ἀναγνώστου κατὰ τοὺς δρθρους τῆς Μεγ. Ἐβδομάδος. Τοιαῦτα διστιχὰ τὸ πάλαι παρενεβάλλοντο μεταξὺ ὄλων τῶν οἴκων καλοῦμενα κουκούλια ἢ ἀνακλώμενα και ἦσαν εἰδους τι ἐπωδῶν, ταῦτα δὲ ἐπανελαμβάνοντο ὑπὸ ὀλοκληροῦ τοῦ χοροῦ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡ. Π. Ρομπότης, Λειτουργικὴ, Ἀθῆναι 1869. Π. Τρεμπέλας, Ἐκλογὴ Ἑλλήν. Ὁρθοδόξου Ὑμνογραφίας, Ἀθῆναι 1949. Α. Φουράκης, Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἡμῶν ποίησις, Ἀθῆναι 1957.

ΣΠΥΡ. Γ. ΜΑΚΡΗΣ

Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι. Ὁ δρος Σύνοδος, ὑπὸ τὴν ἐννοίαν τῆς συναθροίσεως ἐπὶ τὸ αὐτὸ τῶν ἐπισκόπων πρὸς ἐξέτασιν και ρυθμίσιν γενικῶν ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων, και μάλιστα πρὸς ἀνάκρισιν τῶν δογμάτων τῆς ἐδσεβάσεως, ἀπαντᾷ τὸ πρῶτον ἐκ τῶν 37 Ἀποστολικῶν κανόνων, ὁ δὲ ἀντιστοιχος λατινικὸς concilium παρὰ τῷ Τερτυλλιανῷ (De jehunio 13). Ἡ ἀρχὴ τῶν Συνόδων ἀνάγεται εἰς τὴν τὸ πρῶτον συγκροτηθεῖσαν ἐν Ἱεροσολύμοις κατὰ τὸ ἔτος 48 μ.Χ. Ἀποστολικὴν Σύνοδον (Πράξ. 15,6 κ.εξ.), ἐντεῦθεν δ' ἀποτελοῦσιν

αἱ Σύνοδοι θεσμόν ἀποστολικόν, μετὰ θείου κύρους ἀποφαίνονται περὶ πίστεως ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι, τοῦθ' ὅπερ ἐξέφραζον οἱ μετέχοντες αὐτῶν Πατέρες διὰ τοῦ ἀποστολικοῦ «ἔδοξε τῷ Ἀγίῳ Πνεύματι και ἡμῖν». «Πᾶν γὰρ ὅ,τι δ' ἂν ἐν τοῖς ἁγίοις τῶν ἐπισκόπων συνεδρίοις πράττηται, τοῦτο πρὸς τὴν θείαν βούλησιν ἔχει τὴν ἀναφορὰν», κατὰ τὸν Μ.Κωνσταντῖνον (ΡΓ 20, 1080).

Αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι ἦσαν μεγάλαι συνελεύσεις ἐπὶ τὸ αὐτὸ τῶν ἐξ ἀπάσης τῆς χριστιανικῆς οἰκουμένης ἐπισκόπων τῆς Ἐκκλησίας, πρὸς κοινὴν συνδιόσκεσιν και ἀπόφασιν ἐπὶ σοβαρῶν δογματικῶν και ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων, ἀναφερομένων εἰς ὀλοκληρὸν τὴν Ἐκκλησίαν, ὑφ' ἣς ἀνεγνωρίζοντο και ἐγένοντο δεκταὶ αἱ λαμβανόμεναι ἀποφάσεις. Τοιαῦτα δὲ οὖσαι αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι, ἀπέβησαν τὸ ὄργανον τῆς διατυπώσεως τῆς δογματικῆς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας και τῆς ἐπιβολῆς πανταχοῦ και πάντοτε τῆς κοινῆς και ὁμοιομόρητου Παραδόσεως αὐτῆς περὶ τὴν πίστιν και τὸ πολίτευμα, ἐπὶ δὲ τῆς καταπολεμήσεως τῶν διαφόρων αἱρέσεων και τῆς διαφυλάξεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐνότητος ἣτις ἐστηρίζετο ἐπὶ τῆς δογματικῆς κυρίως ἐνότητος, ἣς φορεῖται και ἐγγυηταὶ ἅμα ἦσαν ἀκριβῶς αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι. Τοιαῦτα ἦσαν αἱ κατατῆρω μνημονεύμεναι ἀρχαῖαι ἐπτὰ ἁγία Σύνοδοι, τὰς ὅποιαι μόνον ἀναγνωρίζει ἡ Ὁρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία ὡς Οἰκουμενικάς, ἀπορρίπτουσα τὰς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης συγκροτηθείσας και ἀναγνωριζόμενας ὡς Οἰκουμενικάς μεταγενεστέρως 14 λατινικὰς Συνόδους, ἀπὸ τῆς λεγομένης 8ης ἐν Κωνσταντινούλει (869/70) μέχρι τῆς 21ης Β' ἐν Βατικανῷ (1962-1965), ὡς θεωρεῖ ἀπλῶς ὡς γενικὰς Συνόδους τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας.

Αἱ ἐπτὰ ἀρχαῖαι ὄντως Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι, ἀποτελοῦσαι τὴν ὑψίστην ἀθεντίαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ, συνεκαλοῦντο ὑπὸ τῶν αὐτοκρατόρων, ἐκ δογματικῶν κυρίως ἀφορμῶν και ἐρίδων, συμμετεῖχον δ' εἰς αὐτὰς ἀντιπρόσωποι ὄλων τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν (πλὴν τῶν ὡς γενικῶν μόνον τῶν ἀνατολικῶν κράτους συγκληθεισῶν Β' και Ε' και εἶτα ἀναγνωρισθεῖσῶν ὡς οἰκουμενικῶν Συνόδων και ὑπὸ τῶν δυτικῶν Ἐκκλησιῶν). Συνήλθον δὲ πᾶσαι ἐπὶ ἑλληνικῶν ἐδάφους, συμμετεχόντων κυρίως ἀνατολικῶν και πρὸ πάντων Ἑλλήνων ἐπισκόπων, μετὰ τινων ἐδαριθμῶν δυτικῶν, ὡς και τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἀπουσιαζόντων παπῶν, και προηδρεύοντο συνήθως ὑπὸ ἐξεχόντων πατριαρχῶν, συμπαραστατούμενων ὑπὸ τῶν αὐτοκρατόρων ἢ ἀντιπροσώπων αὐτῶν, πρὸς τήρησιν μᾶλλον τῆς τάξεως και «ἐκοσμίαν». Αἱ ἐπτὰ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι συνεκροτήθησαν κατὰ τὸν ἀπὸ τοῦ Δ' μέχρι τοῦ Η' αἰῶνος συνταραξασθῶν τῆς Ἐκκλησίας αἱρέσεων, ἐξ ἀφορμῆς τῶν ὁποίων προέβησαν εἰς τὸν δογματικὸν καθορισμὸν τοῦ τριαδικοῦ και τοῦ χριστολογικοῦ και ἐν μέρει τοῦ ἐκ τοῦ δευτέρου ἀπορρέοντος σωτηριολογικοῦ δόγματος, διαμορφωθέντων οὕτω τῶν τριῶν τούτων δογματικῶν κύκλων, τῶν ἀποτελούντων μέχρι σήμερον τὸ κέντρον τῆς Ὁρθοδόξου Δογματικῆς. Ὡστε, ἐκτὸς τοῦ θετικοῦ τούτου ἔργου, αὐταὶ εἶχον και ἀρνητικὸν τοιοῦτον, τ.ε. τὴν καταπολέμησιν και ἐκρίζωσιν τῶν αἱρέσεων, ἐν αἷς ἐπεκράτη μονομερῆς ἢ φιλοσοφία, και ἐντεῦθεν ἐνεφανίσθη ὁ μέγας κίνδυνος τῆς παραμορφώσεως τῆς ἱστορικῆς ἐν Χριστῷ Ἀποκαλύψεως. Αἱ ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ἐκφράζουσαι ἴδια ἐπὶ τῶν δογματικῶν ζητημάτων ὅ,τι πάντοτε και πανταχοῦ και ὑπὸ πάντων ἐπιστεῦθη, ἐγίνοντο ἀποδεκταὶ ὑπὸ σύμπαντος τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας, τ.ε. τοῦ Κλήρου και τοῦ λαοῦ πασῶν τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν, ὡς ἀλάθητοι και ὑποχρεωτικοί.

Παρατηρητέον δὲ ἐνταῦθα ὅτι ἀκριβῶς τὸ πλῆρωμα τοῦτο ἢ τὸ ὄλον ἢ τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, ὅπερ συναποτελοῦσιν ἅπαντες οἱ ὀρθοδόξως πιστεύοντες κληρικοὶ και λαϊκοί, λογίζεται ἐν τῇ Ὁρθοδόξῃ ὡς φορεὶς τοῦ ἀλάθητου τῆς Ἐκκλησίας, ἐνῶ ὡς φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας και ὄργανον ἐκφράσεως τοῦ ἀλάθητου αὐτῆς εἶναι ἡ ἀνωτάτη διοικητικὴ ἀρχὴ αὐτῆς, ἣτοι ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἐν τῇ ὁποία ἀντιπροσωπεύεται τὸ πλῆρωμα τῆς Ἐκκλησίας διὰ τῶν ἐπισκόπων του, οἱ ὅποιοι δογματίζουσι τῇ ἐπενεργείᾳ και ἐπιπονήᾳ και ἐπιστασίᾳ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος. Δὲν δύναται λοιπὸν τὸ ἐκκλησιαστικὸν πλῆρωμα, ἢ τὰ δύο μεγάλα τμήματα αὐτοῦ, τῶν κληρικῶν ἢ τῶν λαϊκῶν κεχωρισμένως, ἢ πολλῶ ἤττον ἀτόμον τὴ ἢ ἐπισκοπὸς τις ἢ πατριάρχης ἢ πάπας, νὰ δογματίζῃ ἐγκύριως και ἀθεντικῶς, διότι τοῦτο εἶναι ἀποκλειστικὸν δικαίωμα και ἔργον μόνον τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων και τῶν μετεχόντων αὐτῶν ἐπισκόπων, οἱ ὅποιοι ἀντιπροσωπεύουσι τὸ πλῆρωμα τῆς Ἐκκλησίας και ἐκφράζουσι τὴν πίστιν αὐτοῦ. Τοιοῦτο-

τρόπος αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι διατυποῦσιν εἰς δογματικούς δρους τὴν ἀρχαιοπαράδοτον ὀρθόδοξον πίστιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος, ὅπερ ἀποδεχόμενον τὰ δεδομένα, ὡς σύμφωνα πρὸς τὴν κοινὴν συνείδησιν και πίστιν αὐτοῦ, ἀναγνωρίζει τὴν οἰκουμενικότητα αὐτῶν, ἣτις οὕτως ἐξαρτᾶται και ἐκ τῆς συμφωνίας και τῆς ἐν ὁμοφωνίᾳ και ἀγάπῃ ἐνότητος τοῦ ὄλου σώματος τῆς Ἐκκλησίας ἢ ἐκ τῆς «consensus Ecclesiae» ὄλων τῶν χρόνων. Ἐννοεῖται ὅμως, ὅτι ἡ τοιαύτη ἀναγνώρισις ἐκ μέρους τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος πρέπει νὰ νοήται μόνον ὡς ἀπλοῦν ἐξωτερικὸν γνῶρισμα και τεκμήριον και ἐπιμαρτυρία τοῦ ἀλάθητου τῶν συνοδικῶς δεδομένων και τῆς οἰκουμενικότητος τῶν Συνόδων, ἐνῶ οἱ μετέχοντες αὐτῶν ἐπίσκοποι διατυποῦσιν ἀλάθητως τὰ δόγματα ἐκ θείου δικαίου ὑπὸ τὴν ἐμπνευσιν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος.

Οἱ ὡς προστάτας και ἑμπνεοῦς τῆς χριστιανικῆς πίστεως ὑπολαμβάνοντες ἑαυτοὺς ἐδσεβεῖς αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου διετήρουν τὸ ἀποκλειστικὸν δικαίωμα τῆς, μετ' αἴτησιν ἐκκλησιαστικῆν, συγκλήσεως τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, τῆς κηρύξεως τοῦ πέρατος τῶν ἐργασιῶν ἢ τῆς ἀναβολῆς αὐτῶν, ὡς και τῆς κυρώσεως τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν ἢ ἐν αὐταῖς ταῖς Συνόδοις ἢ δι' ἰδιαίτερων διαταγμάτων, ἴνα οὕτω προσκτῆσονται ἰσχὺν νόμου ἐν τῷ Κράτει. Οὕτως ὁ Μ. Κωνσταντῖνος συνεκάλεσε τὴν Α' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, ὁ Μ. Θεοδόσιος τὴν Β', ὁ Θεοδόσιος ὁ μικρὸς τὴν Γ', ὁ Μαρκαῖος και ἡ Πουλχερία τὴν Δ', ὁ Ἰουστινιανὸς Α' τὴν Ε', ὁ Κωνσταντῖνος Παγωνάτος τὴν ΣΤ', ὁ Ἰουστινιανὸς Β' τὴν Πενθέκτην και ὁ Κωνσταντῖνος ΣΤ' μετὰ τῆς Εἰρήνης τῆς Ἀθηναίας τὴν Ζ'. Παρατηρητέον ὅμως ὅτι ἀπέφυγον οἱ αὐτοκράτορες νὰ ἀσκῶσι δικαίωμα ἐπεμβάσεως εἰς τὰς δογματικὰς και λοιπάς συζητήσεις τῶν Πατέρων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, οἵτινες μόνον ἀπεφαίνοντο ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι ἐπὶ τῆς οὐσίας τῶν συζητούμενων θεμάτων μετ' ἐλευθέρου συζητήσιν και κρίσιν. Ἐπομένως οἱ ἐπίσκοποι Ρώμης, ὑποκείμενοι και αὐτοὶ ὑπὸ τὰς ἐπτὰ Οἰκουμενικὰς Συνόδους και κρινόμενοι ὑπ' αὐτῶν, ὡς π.χ. ὁ Βιγίλιος ὑπὸ τῆς Ε' και ὁ Ὀνώριος ὑπὸ τῆς ΣΤ', δὲν εἶχον δικαίωμα οὐτε συγκλήσεως τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, οὐτε κυρώσεως τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν, ἀλλ' οὐτε κἂν παρεστῆσαν αὐτοπροσώπως εἰς τινὰς ἐξ αὐτῶν, οὐτε τέλος ἡμωσθεβήτησαν τὰ ἀνωτέρω δικαιώματα τῶν αὐτοκρατόρων, οὐδὲ ἐξήρτησαν τὸ κύρος τῶν ὑπὸ τῶν αὐτοκρατόρων συγκληθεισῶν Συνόδων ἐκ τῆς ἑαυτῶν ἐγκρίσεως.

Τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων μετεῖχον μὲ πλῆρη δικαιώματα μόνον οἱ ἐπίσκοποι, ἣτοι πατριάρχαι, ἔξαρχοι, μητροπολίται, ἀπλοὶ ἐπίσκοποι, ἀρχαιότερον δὲ και χωρεπίσκοποι. Πρὸς τοῦτους ἠδύναντο νὰ μετέχουν μετὰ δικαιώματος ψήφου και πρσβύτεροι και διάκονοι, ἀλλὰ μόνον ὡς ἀντιπρόσωποι τῶν κωλυομένων νὰ παραστῆσιν αὐτοπροσώπως ἐπίσκοπων, ὧν κατεῖχον τὸν τόπον, ὅσαυτας μετεῖχον οὗτοι ἀνευ δικαιώματος ψήφου ὡς γραμματεῖς ἢ νοτάριοι ἢ και εἰς ἄλλας βοηθητικὰς ἐργασίας τῶν Συνόδων και τῶν ἐπισκόπων, ὡς συνάδουον και ὑπεβοήθηθον ἐνίοτε και κατὰ τὰς συνοδικὰς συζητήσεις, ἢ τέλος, ἐντολὴ τῶν Συνόδων, μετεῖχον και αὐτοὶ εἰς τὴν συζήτησιν μετὰ τῶν ἑτεροδοξούντων και ἀνεσεκταζόντων δοξασίως αὐτῶν. Τέλος και μοναχοὶ και λαϊκοὶ, ἴδιως θεολόγοι και φιλόσοφοι, μετεῖχον τῶν Συνόδων ὡς σύμβουλοι και ἐρμηνευταί, ἐπικουροῦντες πολυτρόπως τὸ ἔργον αὐτῶν. Δέον νὰ προστεθῆ δὲ, ὅτι και οἱ ἐπίσκοποι δὲν μετεῖχον ἅπαντες ὑποχρεωτικῶς εἰς τὰς Οἰκουμενικὰς Συνόδους, καθ' ὅσον ἡ τοιαύτη συμμετοχὴ αὐτῶν δὲν ἐλογίσθη ὡς νομικὰ ἀναγκαία και ἀπαραίτητος· ἤρκει μόνον νὰ ἐκπροσωπῶνται ὀπωσδήποτε ἀποχρώντως τὰ Πατριαρχεῖα και αἱ διάφοροι ἐκκλησιαστικαὶ διοικήσεις και περιφέρειαι δι' ἀριθμὸν τινος ἐπισκόπων, οἵτινες ἐγένοντο φορεῖς τῆς κοινῆς ἐκκλησιαστικῆς συνείδησεως και πίστεως τῶν ἑαυτῶν χριστιανῶν.

Μετὰ ἐμπεριστάτωμένας συζητήσεις αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι ἐξέδιδον πρῶτον μὲν σύμβολα ἢ δρους ἢ τόμους ἢ ὁμολογίας και ἐκθέσεις, ἀναφερομένους εἰς τὴν δογματικὴν πίστιν, δεύτερον δὲ κανόνες, ἀναφερομένους εἰς τὴν διοίκησιν, τὴν ἐταξίαν, τὸ πολίτευμα και τὸν καθόλου βίον τῆς Ἐκκλησίας, και ἐπέχοντες θέσιν νόμων ὑποχρεωτικῶν διὰ τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας και διὰ τὸ Κράτος. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον κυρίως ἦτο ἔργον τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, τὸ δὲ δεύτερον ἦτο συνήθως ἔργον τῶν Τοπικῶν Συνόδων. Οὐχ ἤττον ὅμως συνήθως εἶναι και τὸ συμμαφότερον, τ.ε. αἱ μὲν Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι νὰ ἐκδίδωσι και κανόνες, αἱ δὲ Τοπικαὶ Σύνοδοι νὰ ἀσχολῶνται και περὶ δογματικὰ ζητήματα. Οὕτω πᾶσαι αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι ἐξέδωσαν, πλὴν τῶν δρων, και κανόνες ἐξαιρέσει μόνον τῆς Ε' και τῆς ΣΤ', και διὰ τοῦτο συνεκλή-

θη ἡ ἀποκληθεισὰ Πενθέκτη ἐν Τρούλλῳ Σύνοδος, ἣτις, συμπληροῦσα τὸ ἔργον τῶν δύο προηγουμένων, ἐξέδωκε και τοὺς παραλειφθέντας ὑπ' ἐκείνων κανόνες ἢ, κατὰ τὸν Ζωναρῆν και τὸν Βαλσαμῶνα, τὸ ἐκείνων «δστέρημα», τὴν τῶν κανόνων ἐκθεσιν, αὐτὴ ἀνεπλήρωσε (Ράλλη-Ποτλῆ, Σύνταγμα Ἱ. Κανόνων II, 294/300). Ὡστε πᾶσαι αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι ἐξέδωσαν και δρους και κανόνες, ὡς γράφουσι και οἱ Πατέρες τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Μ. Θεοδόσιον: «συντόμους δρους ἐξεφωνήσαμεν, τὴν τε τῶν Πατέρων πίστιν τῶν ἐν Νικαίᾳ κυρώσαντες..., πρὸς δὲ τοῦτους και ὑπὲρ τῆς ἐταξίας τῶν Ἐκκλησιῶν ρητοὺς κανόνες ὄρισσαμεν» (Mansi VI, 651). Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Α', περιβάλλων διὰ τοῦ κύρους τοῦ νόμου τὰς ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ὄρισεν: «θεσπίζομεν τάξιν νόμων ἐπέχειν τοὺς ἁγίους ἐκκλησιαστικούς κανόνες, τοὺς ὑπὸ τῶν ἁγίων ἐπτὰ Συνόδων ἐκτεθέντας ἢ βεβαιωθέντας: τῶν γὰρ Συνόδων τὰ δόγματα καθάπερ τὰς θείας Γραφὰς δεχόμεθα, και τοὺς κανόνες ὡς νόμους φυλάττομεν» (Νεσάρ ρλα, κεφ. α', πρβλ. Βασιλικῶν βιβλ. ε', τίτλ. Γ', β'). Ἐπίσης και Cod. Just., I, 3.45: «Τοὺς δὲ θείους κανόνες οὐκ ἔλαττον τῶν νόμων ἰσχύειν και οἱ ἡμέτεροι βούλονται νόμοι, θεσπίζομεν κρατεῖν μὲν ἐπ' αὐταῖς τὰ τοῖς ἱεροῖς δοκούντα κανόνιν, ὡς ἂν εἰ και τοῖς πολιτικοῖς ἀνεγέγραπτο νόμοις...».

Ἄλλ' ἐκτὸς τῆς κρατικῆς ταύτης ἀναγνωρίσεως, πάντας τοὺς κανόνες τῶν Οἰκουμενικῶν και τῶν Τοπικῶν Συνόδων ἐπεκέρωσαν και Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι, προσδοῦσαι οὕτως αὐτοῖς καθολικὸν και ὑποχρεωτικὸν κύρος. Οὕτως ἡ Δ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος διὰ τοῦ α' κανόνος αὐτῆς ἐκύρωσε τοὺς προεκδοθέντας συνοδικούς κανόνες, ἢ δὲ Πενθέκτη ἐν Τρούλλῳ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος διὰ τοῦ β' κανόνος αὐτῆς ἐκύρωσε τοὺς κανόνες τῶν προηγηθεισῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, τοὺς Ἀποστολικούς, τοὺς τῶν Τοπικῶν Συνόδων: ἐν Ἀγκυρᾷ, Νεοκαισαρείᾳ, Γάγγρῃ, Ἀντιοχείᾳ, Λαοδικείᾳ, Σαρδικῇ, Καρθαγένῃ και Κων/πόλει ἐπὶ Νεκταρίου και Θεοφίλου, ὡς και τοὺς τῶν ἱερῶν Πατέρων: Διονυσίου Ἀλεξανδρείας, Πέτρου Ἀλεξανδρείας, Γρηγορίου Νεοκαισαρείας, Μ. Ἀθανασίου, Μ. Βασιλείου, Γρηγορίου Νύσσης, Γρηγορίου Θεολόγου, Ἀμφιλοχίου Ἰκονίου, Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας, Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας, Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, Γενναδίου Κων/πόλεως και Κυπριανοῦ Καρχηδόνας. Τέλος και ἡ Ζ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος διὰ τοῦ α' κανόνος αὐτῆς ἐκύρωσε πάντας συλλήβδην τοὺς κανόνες, τοὺς «ἐκτεθέντας ὑπὸ τῶν ἁγίων σαλίγγων τοῦ Πνεύματος, τῶν πανευφήμων Ἀποστόλων, τῶν τε ἐξ ἁγίων Οἰκουμενικῶν Συνόδων και τῶν τοπικῶς συναθροισθεῖσῶν ἐπὶ ἐκδόσει τοιοῦτων διαταγμάτων και τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν».

Κατώτερο περιοριζόμεθα εἰς βραχεῖαν μνειαν τῶν ἐπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων, παραπέμποντες εἰς τὰ οἰκεία λεπτομερειακά ἄρθρα περὶ αὐτῶν.

Ἡ Α' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος συνεκλήθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Μ. Κωνσταντῖνου ἐν Νικαίᾳ τῆς Βιθυνίας ἐναντίον τοῦ ἀρεσιάρχου Ἀρείου ἀπὸ 20 Μαΐου προκαταρκτικῶς και ἀπὸ 14 Ἰουνίου ἐπίσημῶς ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Μ. Κωνσταντῖνου μέχρι 25 Ἀυγούστου τοῦ ἔτους 325. Ἡ Σύνοδος ἀπετελέσθη κατὰ μὲν τὴν ἐπικρατοῦσαν παράδοσιν ἐκ 318 Πατέρων, κατ' ἄλλας δὲ ἱστορικὰς μαρτυρίας ἐξ «ἐγγύς τριακοσίων», ἐξ ὧν 5 μόνον ἐκ τῆς Δύσεως. Κύριος δὲ σκοπὸς αὐτῆς ἦτο ἡ καταδίκη τοῦ Ἀρειανισμοῦ και ἡ θετικὴ διατύπωσις τῆς ὀρθοδόξου δογματικῆς διδασκαλίας περὶ τοῦ δευτέρου προσώπου τῆς Ἀγίας Τριάδος, διότι τὴν θεότητα αὐτοῦ εἶχον ἀρνηθῆ ἀπὸ τοῦ ἔτους 318 μ.Χ. ὁ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πρσβύτερος Ἀρειος (βλ. λ.). Τὸ πρῶτον λοιπὸν και κύριον ἔργον τῆς Συνόδου ἦτο τὸ μὲν ἡ καταδίκη τῶν ἀιρετικῶν πλανῶν και κακοδοσιῶν τοῦ Ἀρείου και τῶν ὁπαδῶν του, τὸ δὲ ἡ διακήρυξις τῆς «πίστεως» ἢ τοῦ «συμβόλου» τῆς Νικαίας (βλ. λ.). Οὕτως ἡ μὲν Σύνοδος κατεδίκασε και ἀνεθεμάτισεν, ὁ δὲ Μ. Κωνσταντῖνος ἐξέωρισε τοὺς ἀιρετικούς Ἀρειον, Σεκοῦνδον Πτολεμαῖδος και Θεωνᾶν Μαρμαρικής εἰς Ἰλλυρίαν, βραδύτερον δὲ ἐξορίσθησαν εἰς Γαλλίαν και ὁ Νικομηδείας Ἐδσεβίος και ὁ Νικαίας Θεόγνης, ἐπειδὴ ἠρνήθησαν νὰ ἀναγνωρίσωσι τὴν καταδίκην τοῦ Ἀρείου και ἐδέχοντο τοὺς Ἀρειανούς, καιπερ ἀποδεχθέντες τὸ σύμβολον τῆς Νικαίας. Ἐν συνεχείᾳ ἡ Σύνοδος διηρθέτης και ἕτερα τρία ἐκκλησιαστικὰ σχίσματα, ἣτοι τὸ Ναβατιανὸν, τὸ Σαμοσατιανὸν και τὸ Μελιτιανὸν, ὁμοίως δ' ἐρματίσσε και τὰς περὶ τὸν χρόνον τοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα ἐριδας, ὄρισασα ὅπως τοῦτο ἐορτάζεται τὴν πρώτην Κυριακὴν μετὰ τὴν πρώτην πανσέληνον τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας. Πρὸς τοῦτους δὲ ἀπέκρουσε τὴν ἀ

κάν και μάλιστα των επισκόπων και εν τέλει εξέδωκε και 20 ιεροὺς κανόνας.

Ἡ Β' Οικουμενική Σύνοδος συνεκλήθη ὑπὸ τοῦ αυτοκράτορος Μ. Θεοδοσίου ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπὸ τοῦ μηνὸς Μαΐου μέχρι 30 Ἰουλίου τοῦ ἐτους 381 κυρίως ὡς γενική Σύνοδος μόνον τοῦ ἀνατολικοῦ κράτους, ἀλλ' ἀνεγνωρίσθη μετὰ ταῦτα ὡς Οικουμενική καὶ ὑπὸ τῶν Δυτικῶν, τῶν Πατέρων τῆς Δ' Οικουμενικῆς Συνόδου καὶ τῆς καθολικῆς ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως, διὰ τὸ σπουδαιότατον δογματικὸν ἔργον αὐτῆς καὶ ἰδίᾳ τῶν ὁλοκλήρων τῶν ἱεροῦ Συμβόλου τῆς πίστεως. Τῆς Συνόδου μετέσχον 150 ἀνατολικοὶ ἐπίσκοποι, οὐδένος προσελθόντος ἐκ τῆς Δύσεως. Τὴν σύγκλησιν τῆς Συνόδου ταύτης ἐπέβαλεν ἡ μετὰ τὴν Α' Οικουμενικὴν Σύνοδον δημιουργηθεῖσα πολυτάραχος κατάστασις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐν τῇ ὁποίᾳ οἱ καταδικασθέντες ὑπ' ἐκείνης Ἀρειανοὶ διαφόρων ἀποχρώσεων διεξήγον συνεχῆς σφοδρὸς ἀγῶνας πρὸς ἐπικράτησιν, παραλλήλως δὲ ἀνεγείναν καὶ οἱ νέοι αἰρετικοὶ Πνευματομάχοι Ἡμιαρειανοὶ καὶ Μακεδονιοὶ ὑπὸ τὸν αἰρεσιάρχη Μακεδόνιον Κωνσταντινουπόλεως, ὁ Ἀπολλινάριος Λαοδικεῖας, ὁ Σαβέλλιος Πτολεμαῖδος, ὁ Μάρκελλος Ἀγκύρας, ὁ Φωτεινὸς Συρμίου, ὁ Εὐνόμιος Κυζίκου μετὰ τοῦ διδασκάλου τοῦ Ἀετίου, ὁ Εὐδόκιος Κωνσταντινουπόλεως, ὁ Παῦλος Σαμοσατεύης καὶ ἄλλοι, διδάξαντες διφόρους αἰρετικὰς κακοδοξίας. Κυρίως δὲ ἡ Σύνοδος ἀπεσκόπει νὰ ἐξαλείψῃ τὰ λείψανα τοῦ βίᾳ ἐπιβληθέντος καὶ ταραξάντος τῆς χριστιανικῆς συνειδήσεως Ἀρειανισμοῦ διὰ τῆς ἀναστηλώσεως τοῦ κύρους τῆς Α' Οικουμενικῆς Συνόδου καὶ συμπληρώσεως τῆς ἐκείνης ἐκτεθείσης πίστεως ἢ τοῦ συμβόλου τῆς Νικαίας καὶ ὁλοκλήρωσεως καὶ περιθρηγώσεως τοῦ τριαδικοῦ δόγματος, καθ' οὗ ἐστρέφοντο οἱ ἀνωτέρω αἰρετικοὶ. Διὰ καὶ ἐξέδωκεν ἴδιον «τόμον», ἐν τῷ ὁποίῳ ἐξέθηκε τὴν ὀρθόδοξον δογματικὴν διδασκαλίαν περὶ Ἁγίας Τριάδος καὶ ἀνεσκέυασε καὶ ἀναθεμάτισε τὰς λυμαινομένας τὴν Ἐκκλησίαν ὡς ἄνω αἰρέσεις (ΡΓ 67, 1429 κ. ἐξ.). Πράγματι δὲ ἡ Β' Οικουμενική Σύνοδος δυναμένη νὰ θεωρηθῆ ὡς συνέχεια τῆς Α' ἐν Νικαίᾳ, ἀνεγνώρισε καὶ ἐκύρωσεν ἐκείνην καὶ τὸ ἔργον τῆς καὶ διεσκέυασε καὶ συνεπλήρωσε τὸ Συμβολον αὐτῆς διὰ τῆς προσθήκης τῶν πέντε τελευταίων ἄρθρων, ἀποκλεισθέντος οὕτω καὶ ἐπισφραγισθέντος τοῦ ἐνιαίου Συμβόλου Νικαίας-Κωνσταντινουπόλεως. Τέλος ἡ Σύνοδος ἐπλήρωσε τοὺς χηρῶντας θρόνους Κωνσταντινουπόλεως, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων καὶ ἐξέδωκεν 7 ἱεροὺς κανόνας.

Ἡ Γ' Οικουμενική Σύνοδος συνεκλήθη ὑπὸ τοῦ αυτοκράτορος Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ ἐν Ἐφέσῳ, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, πρὸς καταδίκη τῶν αἰρέσεων τοῦ Νεστοριανισμοῦ καὶ τοῦ Πελαγיאτισμοῦ (βλ. λ.), ἀποτελεσθεῖσα ἐκ 200 περίπου Πατέρων. Αἱ συνεδρίαὶ αὐτῆς ἤρχισαν τῇ 22 Ἰουνίου 431 καὶ ἔληξαν τῇ 30 Ἰουλίου τοῦ αὐτοῦ ἐτους. Αὐστηρῶς, λόγῳ τῆς σπουδῆς τοῦ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας ὅπως ποιήσῃται ἐναρξίν τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνόδου τὴν 22 Ἰουνίου καὶ καταδικαίῃ αὐθημερὸν καὶ ἐρήμην τὸν Νεστόριον, δὲν προέλαβον νὰ λάβωσι μέρος εἰς αὐτὴν οἱ καθυστέρησαντες «ἀνατολικοὶ» ἐπίσκοποι ὑπὸ τὸν Ἀντιοχείαν Ἰωάννην, οἵτινες ἀφικόμενοι ἠρνήθησαν νὰ ἀναγνωρίσωσι τὰ γενόμενα καὶ συνεκρότησαν ἴδιον σύνοδον ὑπὸ τὸν Ἀντιοχείαν εἰς τὴν μετέσχον 43 ἐπίσκοποι τοῦ κλίματος Ἀντιοχείας καὶ τινες ἕτεροι συμπαθόντες τῷ Νεστορίῳ, ὅστις ὁμοῦ δὲν παρέστη εἰς τὴν Σύνοδον. Οὕτως ἡ Γ' Οικουμενική Σύνοδος διεσπάσθη καὶ συνεπέα τούτου ἐκινδύνευσε νὰ ἀπολέσῃ τὸν οἰκουμενικὸν χαρακτήρα αὐτῆς, ἕως ὅτου ἡ διάστας διηυθετήθη διὰ τῆς συνδιαλλαγῆς τοῦ Ἰωάννου Ἀντιοχείας, ὑπογράφοντος τὴν καταδικητὴν τὸν Νεστορίον, καὶ τοῦ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας ἀναθεματίζοντος τὴν αἵρεσιν τοῦ Ἀπολλιναρίου καὶ ἀποδεχθέντος τὴν κοινὴν ἐκθεσιν πίστεως τῶν «διαλλαγῶν» ἀποκλήθεισαν καὶ ὑπὸ τοῦ Θεοδοσίου Κύρου συνταχθεῖσαν. Οὕτως ἡ ἐκθεσις αὐτῆς κατέστη ὁ ἐπίσημος δογματικὸς ὅρος τῆς Γ' Οικουμενικῆς Συνόδου, ἤτις προηγουμένως καταδίκασε τὸν αἰρεσιάρχη Νεστόριον καὶ τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ, εἴτα δὲ καὶ τὴν αἵρεσιν τοῦ Πελαγיאτισμοῦ. Τέλος ἀνεκήρυξε τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Κύπρου ἀτοκέφαλον καὶ ἐξέδωκεν 8 ἱεροὺς κανόνας.

Ἡ Δ' Οικουμενική Σύνοδος συνεκλήθη ὑπὸ τῶν αυτοκρατόρων Μαρκαίου καὶ Πουλχερίου ἐν Χαλκηδόνι τὸ 451 ἐναντίον τοῦ αἰρεσιάρχου Εὐτυχοῦς (βλ. λ.), ἀποτελεσθεῖσα ἐξ 630 περίπου Πατέρων. Αἱ ἐργασίαι αὐτῆς ἤρχισαν τῇ 8 Ὀκτωβρίου καὶ ἔληξαν τῇ 1 Νοεμβρίου τοῦ ἐτους 451. Τὸ κύριον ἔργον αὐτῆς ἦτο ἡ καταδικητὴς ἀντιθέτου πρὸς τὸν Νεστοριανισμὸν αἵρεσεως τοῦ Μονοφυσισμοῦ ὑπὸ τὸν αἰ-

ρεσιάρχη Εὐτυχή. Ἡ Σύνοδος κατεδίκασε τὸν τε Μονοφυσισμὸν καὶ τὸν Νεστοριανισμὸν καὶ συνέταξε τὸν περιφραστικὸν δόγμα τῆς Χαλκηδόνος, δι' οὗ διετύπωσεν ὀρθόδοξως τὸ χριστολογικὸν δόγμα, δεχθεῖσα δύο φύσεις ἡνωμένας ἀσυχγῶτως καὶ ἀδιαιρέτως ἐν τῷ ἐνὶ προσώπῳ τῇ μὴ ὑποστάσει τοῦ Θεοῦ Λόγου. Ἐπὶ πλὸν ἀνώμασε τὴν Ἐκκλησίαν Ἱεροσολύμων εἰς Πατριαρχεῖον πέμπτον τῇ τάξει, ἀπένευμεν εἰς τὸν πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως Ἰσακ πρεσβεῖα τιμῆς καὶ προνόμια πρὸς τὰ τοῦ Ρώμης καὶ ἐξέδωκε 30 ἱεροὺς κανόνας. Ἀλλὰ οἱ Μονοφύσιται, μὴ δεχθέντες τὸ «δόγμα τῆς Χαλκηδόνος», ἀπεσχίσθησαν βραδύτερον ἀπὸ τοῦ σώματος τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ συνεκρότησαν τὰς Ἀντιχαλκηδονεῖους Ἐκκλησίας, Ἀρμενικὴν Κοπτικὴν καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς προελθούσαν Αἰθιοπικὴν, καὶ τὴν Συροακαθωβιτικὴν καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς προελθούσαν Μαλαμπάρικὴν ἐν νοτίῳ Ἰνδία (βλ. Ἰω. Καρμίρη, Αἰ ἀρχαῖαι Ἀντιχαλκηδόνειοι Ἐκκλησίαι τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἡ βάσις τῆς ἐπανενώσεως αὐτῶν μετὰ τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, 1966).

Ἡ Ε' Οικουμενική Σύνοδος συνεκλήθη ὑπὸ τοῦ αυτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ ἐν Κων/πόλει ἀπὸ 5 Μαΐου μέχρι 4 Ἰουνίου τοῦ ἐτους 553, παρόντων 165 Πατέρων, πρὸς καταδίκη ἀπ' ἐνὸς μὲ τῶν λεγομένων «τριῶν κεφαλαίων», τῶν ἐννοούντων τὸν Νεστοριανισμὸν, δηλ. τοῦ προσώπου καὶ τῶν συγγραμμάτων τοῦ Θεοδώρου Μοψουεστίας, τῶν συγγραμμάτων τοῦ Θεοδοσίου Κύρου κατὰ τοῦ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας καὶ τῆς ἐν Ἐφέσῳ Γ' Οικουμενικῆς Συνόδου καὶ ὑπὲρ τοῦ Νεστορίου, καὶ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ἰβᾶ Ἐδέσσης πρὸς τὸν Πέτρον Μάρην, ἀπ' ἐτέρου δὲ τῶν κακοδοξίων τοῦ Ὁριγένου καὶ τῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐπιζόντων νέων Ὁριγενιστῶν. Ἡ Σύνοδος ἐξέδωκε ὄρον πίστεως ἐν τέλει τοῦ ὁποίου ἐπισυνάπτονται 14 ἀναθεματισμοὶ ἢ κεφάλαια, δι' ὧν καταδικάζονται τὰ «τρία κεφάλαια», ἐπὶ πλὸν δὲ υἰοθέτησε τὴν καταδίκη τῶν ἑτεροδοξίων τοῦ Ὁριγένου, ἦν εἶχε πρὸς δεκαετίας ἀπαγγεῖλει ἡ συνελθούσα ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ 543 ἐνδημοῦσα Σύνοδος ὑπὸ τὸν πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως Μηγᾶν, ἐκδοθέντων 15 ἀναθεματισμῶν ἢ κανόνων.

Ἡ ΣΤ' Οικουμενική Σύνοδος συνεκλήθη ὑπὸ τοῦ αυτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Παγωνάτου ἐν Κωνσταντινουπόλει πρὸς καταδίκη τῆς αἵρέσεως τοῦ Μονοθελητισμοῦ καὶ τοῦ Μονοεργητισμοῦ (βλ. λ.), ἀποτελεσθεῖσα κατ' ἄλλους μὲν ἐξ 150, κατ' ἄλλους δὲ ἐξ 174 κατ' ἄλλους ἐκ 289 Πατέρων. Αἱ συνεδρίαὶ αὐτῆς ἤρχισαν τῇ 7 Νοεμβρίου 680 καὶ ἔληξαν τῇ 17 Σεπτεμβρίου 681, μὲ τρίμηνον περίπου ἐν τῷ μεταξύ διακοπῆς, διεξαχθεῖσαι «ἐν τῷ σκερῶ τῷ θείου παλατίῳ», τῷ οὕτω λεγομένῳ «τρούλλῳ». Ἡ Σύνοδος κατεδίκασε τὴν μονοθελητικὴν αἵρεσιν καὶ τοὺς προσχωρήσαντας αὐτῇ: Πάπαν Ρώμης Ὀνώριον, πατριάρχας Κωνσταντινουπόλεως Σέργιον, Πύρρον, Παῦλον καὶ Πέτρον, Ἀλεξανδρείας Κύρον, Ἀντιοχείας Μακάριον καὶ τὸν μαθητὴν τὸν Στέφανον, ὡς καὶ τὸν ἐπίσκοπον Φωρᾶν Θεόδωρον, εἴτα δ' ἐξέδωκε δογματικὸν ὄρον, ἐν ᾧ ἐκτίθησι τὴν ὀρθόδοξον διδασκαλίαν περὶ τῶν δύο θελήσεων καὶ τῶν δύο ἐνεργειῶν τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῇ βάσει κυρίως τῆς Χριστολογίας τοῦ Μαξίμου Ὁμολογητοῦ.

Ἡ Ζ' Οικουμενική Σύνοδος συνεκλήθη ὑπὸ τοῦ αυτοκράτορος Κωνσταντίνου ΣΤ' καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Εἰρήνης τῆς Ἀθηναίας ἐν Νικαίᾳ τῆς Βιθυνίας τὸ ἐτος 787 κατὰ τῶν Εἰκονομάχων (βλ. λ.), ἀποτελεσθεῖσα ἐκ 367 Πατέρων. Ἐν ἀρχῇ ἡ Σύνοδος ἐδέχθη τὴν μετάνοιαν διαφορῶν τῶς εἰκονομάχων ἐπισκόπων καὶ κατεδίκασεν ὡς αἰρετικούς τοὺς ἐμμένοντας ἐν τῇ εἰκονομαχικῇ πλάνῃ, ὁμοίως δὲ καταδικάσασα ἠκύρωσε τὴν εἰκονομαχικὴν σύνοδον τοῦ ἐτους 754 ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Κοπρωνίου καὶ ἀνήρεσε τὰς ἀποφάσεις αὐτῆς. Ἐν συνεχείᾳ κατεδίκασε τὴν Εἰκονομαχίαν καὶ ἐξέδωκε δογματικὸν ὄρον ἐν ᾧ ἐκτίθησι τὴν ὀρθόδοξον περὶ τῶν ἁγίων εἰκότων διδασκαλίαν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, ἐν τέλει δὲ ἐξέδωκε καὶ 22 ἱεροὺς κανόνας.

Ἐν κατακλείδι παρατηροῦμεν, ὅτι αἱ ἀνωτέρω ἑπτὰ ἀρχαῖαι Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι ἀποτελοῦσι μίαν ἄλλωσιν καὶ σειράν ἀδιάσπαστον, μὲ θαυμαστὴν συνεχεῖαν καὶ ἐνότητα διδασκαλίας, δι' ἧς καθωρίσθησαν, ἀλαθῆτως κυρίως τὸ τριαδικὸν καὶ τὸ χριστολογικὸν δόγμα μετὰ τῶν συναφῶν σωτηριολογικῶν καὶ ἄλλων δογμάτων μέχρι τοῦ τῆς τιμῆς τῶν ἁγίων εἰκότων. Ὡς γνωστὸν δὲ, εἰς τὰς δογματικὰς ἀποφάσεις αὐτῶν ἀποδίδει ἐδλόγως ἡ Ὀρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία αἰώνιον κύρος, ἀπόλυτον ἀξίαν καὶ ἀθεντίαν καὶ καθολικὸν καὶ ὑποχρεωτικὸν χαρακτήρα, θεωροῦσα αὐτὰς ὡς τὰ κυριώτερα γράψα μνημεῖα

τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως καὶ ὡς κανονικοὺς καὶ ἀθεντικούς καὶ ἀμετακινήτους γνῶμονας τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Ὡς ἐκ τούτου μόνον τοὺς οἰκουμενικοὺς τούτους δογματικούς δρους χρησιμοποιοῖ ὡς κυρίαν καὶ πρωτεύουσαν πηγὴν τῆς δογματικῆς διδασκαλίας τῆς, ἰσοκύρον καὶ ἰσότημον πρὸς τὴν Ἀγίαν Γραφήν, αὐτε περιέχουσαν τὴν γνησίαν Ἱερὰν Παράδοσιν, ἤτις μετὰ τῆς Ἀγίας Γραφῆς ἀποτελοῦσι τὰς δύο ἰσοκύρους καὶ ἰσοδύναμους καὶ ἰσοστασίους πηγὰς τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως.

ΒΙΒΛΙΟΓΡ. Ἰω. Καρμίρη, Τὰ δογματικὰ καὶ συμβολικὰ μνημεῖα τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, Α', β' ἐκδ., 1960. Νεκταρίου Κεφαλαῖ, Αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, β' ἐκδ., Ἀθῆναι 1892. Φ. Βαφείδου, Ὀλίγα τινὰ περὶ Συνόδων καὶ δὲ τῶν Οἰκουμενικῶν, Θεσσαλονίκη 1926. Αἰμιλιανὸς (Τιμιάζου), Μελέτης, Ἡ Ἐκκλησία τῶν Συνόδων, Ἀθῆναι 1963. C. Hefele, Conciliengeschichte, β' ἐκδ., I-III, Freiburg i. B. 1873-1877. Le concile et les conciles, Chevetogne 1960. L. Jaeger, Das ökumenische Konzil, die Kirche und die Christenheit, 8' ἐκδ., Paderborn 1961. F. Dvornik, The Ecumenical Councils, γ' ἐκδ., New York 1961. F. Hayward, Les conciles oecuméniques, Paris 1961. Die ökumenischen Konzil der Christenheit (Hrsg. H. J. Margull), Stuttgart 1961. H. Dallmayr, Die grossen vier Konzilien, München 1961. Conciliorum Oecumenicorum Decreta. Edidit: Centro di Documentazione Istituto per le Scienze Religiose, Bologna - Freiburg i. Br. 1962. H. Jedl, Strukturprobleme der oekumenischen Konzilien, Koeln - Opladen 1963. Τοῦ αὐτοῦ, Kleine Konziliengeschichte, γ' ἐκδ., Freiburg 1963. Geschichte der ökumenischen Konzilien (Hrsg. von G. Dummeig und H. Bacht), Bd I, I. Ortiz de Urbina, Nizza und Konstantinopel, Bd II, P. Th. Camelot, Ephesus und Chalcedon, Mainz 1963-1964.

ΙΩ. Ν. ΚΑΡΜΙΡΗΣ

Οἰκουμενική κίνησις. Εἰσαγωγή. Οἱ δροι οἰκουμενικῆς κινήσεως, οἰκουμενισμὸς παράγονται ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν λέξιν οἰκουμένη, ἣτις ὀφείλει τὴν προέλευσιν τῆς εἰς τὴν λέξιν οἶκος, τὴν περιλαμβάνουσαν ἐν αὐτῇ θετικὰ τινα στοιχεία. Τὸ ὀδοσαστικὸν οἰκουμένη, χρησιμοποιοῦμενον συνήθως κατὰ τοὺς ἑλληνιστικούς χρόνους, τὴν Παλαιὰν καὶ τὴν Καινὴν Διαθήκην καὶ εἰς τὰ ἔργα τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἐσήμαινε τὸ σύνολον τῶν κατοικήσιμων μερῶν τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου, τὴν γεωγραφικὴν ἑκτασιν καὶ τοὺς λαοὺς τῆς ῥωμαϊκῆς καὶ μετέπειτα βυζαντινῆς αυτοκρατορίας, τὰ δρια, τὴν ἑκτασιν καὶ τὸ περιεχόμενον ὁλοκλήρου τῆς Ἐκκλησίας, εἴτε καὶ μέρος αὐτῆς. Τὸ ἐπιθετικὸν οἰκουμενικός, -ή, -ὸν ἐνωρίς εἰσήχθη εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν γλῶσσαν. Συναντῶμεν τὰς οἰκουμενικὰς συνόδους, τὰ οἰκουμενικὰ σύμβολα, τοὺς οἰκουμενικοὺς Πατέρας, τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην. Βλέπομεν ἐν ταῦτα νὰ ἐξυπονοῶνται αἱ ἐννοιαὶ τῆς γεωγραφικῆς ἐκτάσεως, τῆς ἰσότητος καὶ τῆς ἐνότητος ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος, τῆς καθολικότητος καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκριβείας.

Τὸν Κ' αἰῶνα ἡ οἰκουμενικὴ κίνησις ἐμφανίζεται ὡς τεχνικὸς ὅρος, ἀμέσως συνδεδεμένος πρὸς τὴν περὶ ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας βασικὴν ἀντιλήψιν, ὡσαύτως δὲ, ἰδίως παρὰ τοὺς προτεστάντας, καὶ πρὸς τοὺς παράγοντας τῆς ἱεραποστολῆς καὶ ἀνακαινίσεως τῆς Ἐκκλησίας. Καλεῖται ἡ κυρίως ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ πρώτου αἰῶνος ἐμφανισθεῖσα ἐν τῶν αὐτοσυνειδήσει τοῦ ὀφισταμένου χάσματος καὶ τῶν διαφορῶν μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ αἱ ὡς ἐκ τούτου προελθούσαι ὀργανωμένα σχέσεις καὶ ἐπαφαὶ μεταξύ τῶν διαφορῶν Ἐκκλησιῶν, ὁμολογιῶν καὶ ὁμάδων καὶ φέρουσιν ταύτας πρὸς τὸ ποθητὸν τέρμα τῆς ἐνώσεως αὐτῶν ἐν τῷ μέλλοντι.

Αἰτία τινα, εἰς τὰ ὁποῖα ὀφείλει τὴν ἀρχὴν ἡ κίνησις αὕτη διήρξαν: α) ὁ ἱεραποστολικὸς παράγον, β) ἡ ἀνάγκη τῆς ἀπὸ κοινῶ ἀπὸ μέρος πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν ἀντιμετώπισεως τῶν ἐκ τῶν πολέμων δεινῶν, τῶν διαφορῶν μορφῶν τοῦ κοινωνικοῦ καὶ ἠθικοῦ κακοῦ, γ) ἡ ἀνάγκη τῆς ἀπὸ κοινῶ ἀντιδράσεως κατὰ τῶν θεωριῶν τῆς ἐξελίξεως, τοῦ ἱστορικοῦ ὀλισμοῦ, τοῦ ὀρθολογισμοῦ, τοῦ μαρξισμοῦ, κ.ά., δ) ἡ παρὰ ταῖς ἀνθρωπίναις κοινωνίας φορὰ πρὸς ἐνότητα καὶ συνεργασίαν, ἐμφαινόμενη καὶ διὰ τῆς ἰδρύσεως τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν, ε) ἡ παρὰ τοὺς προτεστάντας κυρίως ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ 19' αἰῶνος ἐμφανισθεῖσα τάσις πρὸς ἐκκλησιαστικὴν ἐνότητα, στ) ὁ πόθος ἀλληλογνωριμίας τῶν βαπτισθέντων καὶ ὁμολογούντων πίστιν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ζ) τὸ ἄσκοπον τῆς πολεμικῆς μεταξύ τῶν ἐπι μέρους Ἐκκλησιῶν, κ.ά.

Ἡ οἰκουμενικὴ κίνησις, ὡς γεγονὸς ἱστορικὸν καὶ ὡς ἐσωτερικὴ διάθεσις, ἐμφανίζεται κατὰ τὴν παροῦσαν ἑκατονταετίαν. Ὑπάρχουν ὁμοῦ καὶ οἱ καταβιάζοντες τὰς ἀρχὰς ταύτης εἰς χρόνους προγενεστέρους, τῆς ἀποστολικῆς ἐποχῆς, τὴν Μεταρρύθμισιν (1517), τὸν παρελθόντα αἰῶνα. Ὡς χρονικὴ ἀρχὴ κατὰ τὸν Κ' αἰῶνα ἐκλαμβάνεται τὸ ἐτος 1920, ὅτε ἡ Ὀρθοδοξία διὰ πρώτην φορὰν συμμετέσχεν εἰς συνέδρια τῆς κινήσεως, τὸ 1914, ὅποτε ἰδρύθη ὁ Παγκόσμιος

Ἀπὸ τὰς πρώτας μεταπολεμικὰς συναντήσεως ὀρθοδόξων, ὑπὸ τὸν ἐπίσκοπον Κατάνης Κασσιανὸν, καὶ ῥωμαιοκαθολικῶν ὑπὸ τὸν ἀρχιεπίσκοπον Ch. Dumont (1950). Διακρίνονται οἱ πλείστοι τῶν πρωτεργατῶν τοῦ σημερινοῦ Διαλόγου τῆς Ἀγάπης.

Σύνδεσμος Διεθνὸς Φιλίας, διὰ τῶν Ἐκκλησιῶν (ΠΣ) καὶ τὸ ἐτος 1910, καθ' ὃ συνήλθε τὸ Α' παγκόσμιον συνέδριον ἱεραποστολῆς τοῦ Ἐδιμβούργου.

Εἰς τὴν κίνησιν ταύτην συμμετέσχον αἱ Ἐκκλησίαι τῶν ὀρθοδόξων, ἀρχαίων ἀνατολικῶν, ἀγγλικῶν, παλαιοκαθολικῶν καὶ αἱ πλείστα τῶν προτεσταντικῶν ὁμολογιῶν καὶ ὁμάδων. Ἡ ῥωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία καὶ ὁμολογία τινὲς προτεσταντικαὶ τῶν ἀκρῶν, τῶν εὐαγγελικῶν ἢ συντηρητικῶν ἀρχῶν δὲν συνεργάζονται ἐπίσημας.

Ἡ οἰκουμενικὴ κίνησις ὡς ἱστορικὸν φαινόμενον ἀποτελεῖ ἀντικείμενον μελέτης τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, ἀπὸ τῆς ἄλλης ὁμοῦ πλευρᾶς ἀπασχολεῖ καὶ ἐδρύτερον τὴν θεολογίαν. Σήμερον ὁμιλοῦμεν περὶ οἰκουμενικῆς θεολογίας καὶ οἰκουμενολογίας, τῶν συζητήσεων στρεφόμενον περὶς τριῶν σημείων, ἐὰν ὁ οἰκουμενισμὸς θὰ πρέπει α) νὰ ἀποτελῇ ἴδιον ἔδραν ἢ κλάδον ἐντὸς τῆς θεολογίας, β) νὰ ἐπιδρᾷ καὶ ἐπιρρέαζῃ ἐνα ἕκαστον κλάδον ἢ μάθημα τῆς θεολογικῆς ἐπιστήμης, καὶ γ) νὰ ἐμφανίζηται ὡς θεμελιώδης διάστασις ἐν τῇ θεολογίᾳ.

Ἡ σημασία τῆς οἰκουμενικῆς κινήσεως καταφαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι αὕτη ἐκλαμβάνεται ὑπὸ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἱστορικῶν ὡς τὸ σπουδαιότερον γνῶρισμα τοῦ Κ' αἰῶνος ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ζωῇ καὶ δράσει.

Ἐγκύκλιος Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Κατὰ τοὺς πρὸ τῆς ἐπίσημου ἐνάρξεως χρόνους τῆς οἰκουμενικῆς κινήσεως, ἐκ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀπεστάλησαν δύο ἐγκύκλιοι, ἔχουσαι ἄμεσον σχέσιν πρὸς τὴν κίνησιν ταύτην. Ἡ πρώτη τὸ 1902 ἐπὶ Ἰωακίμῳ Γ', σταλείσα πρὸς τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν ἀδελφῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, θίγει τὰ θέματα τῶν σχέσεων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν πρὸς ἀλλήλας καὶ πρὸς τοὺς ῥωμαιοκαθολικούς καὶ προτεστάντας καὶ τοῦ ἡμερολογίου. Αἱ πρὸς ταύτην ἀπαντήσεις τῶν ἀδελφῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ ἡ ἀνταπάντησις τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας (1902-1904) ὁλοκληρώνουν τὴν ἀλληλογραφίαν ταύτην, ἣτις ἀποτελεῖ τὸ πρῶτον ἐπὶ τῶν σχέσεων τῶν Ἐκκλησιῶν ἐπίσημον κείμενον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῶν ἄλλων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν κατὰ τὴν παροῦσαν ἑκατονταετίαν.

Ἡ δευτέρα ἐγκύκλιος, πρὸς τὰς ἀπανταχοῦ Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, σταλείσα τὸ 1920, παρέχει τὰς προϋποθέσεις διὰ τὴν ἐπιζητούμενην συνεργασίαν, τοιοῦταν θεωρουμένης 1) τῆς ἀρσεως καὶ ἀποκαρπύσεως πάσης ἀμοιβαίας δυσπιστίας καὶ δυσφορίας μεταξύ τῶν διαφορῶν Ἐκκλησιῶν καὶ 2) τῆς ἀναζωπύρωσεως τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης, καὶ σχέδιον ἐξ ἑνδεκα σημείων διὰ τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῆς ἐν τῇ πράξει. Ὑποδεικνύονται τὰ ἠθικὰ κακὰ, τῶν ὁποίων ἡ θεραπεία ἀπὸ κοινῶ θὰ πρέπει νὰ ἐξευρεθῇ καὶ ἐν τέλει, πρὸς ἐφαρμογὴν τῶν ἀνωτέρων σκοπῶν, προτείνεται ἡ σύμψηξις μίας κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἡ σημασία τῆς ἐγκυκλίου ἐγκείται εἰς τὸ ὅτι 1) ἀπεστάλη ἀκόμη πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τῆς οἰκουμενικῆς κινήσεως, 2) ἀπεστάλη πρὸς πάσας τὰς Ἐκκλησίας, 3) τὸ Πατριαρχεῖον προέτεινε τὴν ἄμεσον συνεργασίαν τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ 4) παρεῖχεν ἐν σχέδιον, τοῦ ὁποίου πολλὰ σημεῖα ἐφημερόσθησαν εἰς τὴν οἰκουμενικὴν κίνησιν.

Ἐτέραι Κινήσεις πρὸς Συνεργασίαν. Ἡ κατὰ τὸν αἰῶνα μᾶς παρατηρούμενη συνεργασία τῶν Ἐκ-